

Adolf Azoy i Castañé.

La prova d'Azoy

L'epònim

Prova d'Azoy. Tècnica audiomètrica per a infants, en què la veu, d'intensitat gradualment variable, dóna ordres (i. e. canviar de lloc joguines) que l'infant explorat ha d'executar¹. Es coneix també com a 'prova de les ordres concretes'².

Adolf Azoy i Castañé, l'home

Adolf Azoy i Castañé (Figura 1) va néixer a Barcelona el 9 de desembre de 1901^{3,4}. El seu pare, metge militar que havia participat en la guerra de Cuba, va tornar a Espanya el 1898; primer es va establir a València i després a Barcelona, on va crear l'especialitat d'otorinolaringologia (ORL) a Espanya. Així, doncs, va seguir les passes del seu pare, i en acabar els estudis de medicina –amb un expedient brillant– es va especialitzar en aquesta mateixa àrea⁵ (la nissaga d'especialistes en ORL seguiria també en generacions posteriors).

La seva activitat dins l'ORL va ser molt àmplia. El 1929 s'incorporà a l'Institut Psicotècnic de la Generalitat, a la secció d'ORL, que depenia del Laboratori de Psicofisiologia del Treball. En aquell temps, Azoy compaginà també la seva feina a l'Escola del Treball amb l'exercici privat de la professió⁴.

Als anys 30, aconsellat per Emili Mira (a qui devem també un epònim; vegeu el capítol dedicat a Emili Mira en aquesta mateixa obra), començà les seves investigacions sobre orientació espacial i equilibri en aviadors i el 1933 publicà el seu primer treball. El mateix Azoy, per tal de

conèixer millor el tema i aprofundir-hi, va obtenir el títol de pilot aviador a l'Escola Catalana d'Aviació⁴ (Azoy, en començar la Guerra Civil, va ser mobilitzat pel Govern de la Generalitat com alferes metge pilot, el 25 de juliol de 1936⁶).

Dues publicacions, el 1933 i el 1934, i una comunicació a la Conferència Internacional de Psicotècnica, celebrada a Praga el 1935 serviren per divulgar els seus primers treballs. Les àrees en les que centrà la recerca foren, d'una banda, l'estudi psicofisiològic de l'aviador –amb especial èmfasi en la participació de l'òrgan de l'oïda i les vies vestibulars– i, d'altra banda, la investigació otorinolaringològica amb aplicació en el camp mèdic, logopèdic i en el consell mèdic-pedagògic. Les presentacions i publicacions en aquests temes se succeïren al llarg de tota la seva vida.

El mes de maig de 1936 va ser nomenat metge dels Serveis d'Aeronàutica de la Generalitat. Entre les seves tasques hi havia la realització dels reconeixements previs d'aptitud dels alumnes pilots i l'examen psicofísic periòdic dels pilots aviadors.

Tot i haver desenvolupat diferents tasques per a la Generalitat de Catalunya, abans i durant la Guerra Civil, i haver participat obertament amb

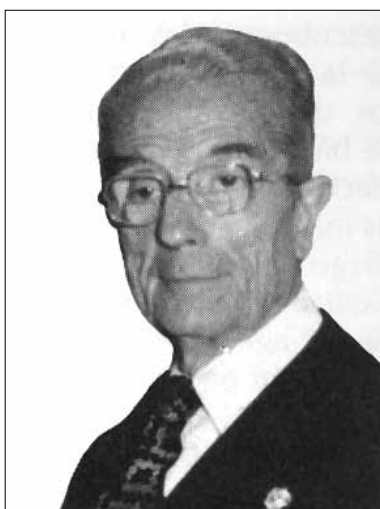

Figura 1. Adolf Azoy i Castañé (Barcelona, 1901-1988)

donatius a les víctimes del feixisme, en acabar la guerra va continuar treballant a Barcelona i els anys 40 i 50 del segle xx va seguir col·laborant amb l'Institut (que va canviar de nom diverses vegades, seguint els canvis polítics). El 1957, Adolf Azoy portava la Secció d'Audiometria, junt amb el seu fill, Adolf Azoy i Sabata. La seva muller, M. Lourdes Sabata i Figa, s'havia incorporat també a l'Institut i treballava a la Secció de Paidometria del Departament Psicomètric⁴. En aquelles dècades, Adolf Azoy va ser també membre del *Consejo Superior de Investigaciones Científicas* i de l'Institut de Medicina Experimental de Barcelona.

Després de diversos intents, plens de controvèrsies perquè les places per oposició es van adjudicar a altres candidats, Adolf Azoy va obtenir la càtedra d'ORL de la Facultat de Medicina de la Universitat de Sevilla. Així, va ser catedràtic de la Universitat de Sevilla (1953) i de la Universitat de Barcelona (dos anys després). Guanyà les oposicions a la càtedra de Barcelona "*tras unos brillantes ejercicios*"⁷. Fins llavors, s'havia presentat a diverses oposicions a càtedra. Així, el 1942 va obtenir tres vots a les oposicions a les càtedres de Valladolid i Cadis, i el 1948 en va obtenir dos a cadascuna de les oposicions de les càtedres de Salamanca, Granada i Cadis. Va ser tan bona la impressió que van causar els seus exercicis a Madrid que ("*como justa reparación*")⁷ va ser nomenat cap de la Secció d'Otoneurologia, creada per a ell al *Consejo Superior de Investigaciones Científicas*. El 1952 li va ser atorgada, per unanimitat, la càtedra de Sevilla. Tot i que la càtedra de Barcelona estava vacant en aquells moments, es va haver de presentar a unes noves oposicions per poder accedir-hi⁷.

Va treballar durant molts anys a l'Institut Neurològic Municipal, com a director del Servei d'Otoneurologia. Aquest servei formà part ja del primer organigrama d'aquest institut i el doctor Azoy el posà en funcionament i en fou el responsable des de 1940. Va formar un equip d'especialistes entre els que figuraven E. Berini, M. Mañós, F. Palanques i E. Gil, entre altres⁸. Va organitzar i va participar en molts cursos. A l'Institut es va jubilar als 68 anys i el va succeir el seu fill, A. Azoy i Sabata. Amb motiu de l'obtenció de la càtedra de Sevilla, la *Revista Española de Oto-*

Neuro-Oftalmología y Neurocirugía li va dedicar un número especial, i destacava: "*Sus compañeros del Instituto Neurológico Municipal, en el que, a lo largo de tantos años ha venido desarrollando una tarea ejemplar, ejemplar por la altura científica y ejemplar por el espíritu de colaboración demostrado en todo momento, han celebrado una sesión científica en su homenaje*". Belarmino Rodríguez Arias, en unes paraules d'introducció⁹, glossava la figura del doctor Azoy: "*...el profesor Azoy ha vuelto a superarse a sí mismo en un alarde de trabajo y devoción académica. /.../ A las cualidades innatas que le adornan, entre las que destacan su inteligencia y su afectividad, más que buenas, hay que añadir las virtudes del disciplinado, del investigador...*".

A la Facultat de Medicina de la Universitat de Barcelona, l'any 1951 es va jubilar el doctor Casadesús i per la provisió de la plaça van competir dos catalans, ambdós catedràtics a universitats andaluses (el doctor Azoy, a Sevilla, i el doctor Poch, a Granada). La lluita fou aferrissada i a les acaballes de l'any 1954 el doctor Azoy fou nomenat per la càtedra de Barcelona, que va regentar fins a la seva jubilació el 1971 (Poch fou catedràtic després a Madrid). El doctor Azoy "*va agafar la càtedra amb una certa agressivitat i per començar va fer neteja del servei*"¹⁰. Segons s'explica a *Història de la Facultat de Medicina de Barcelona*¹⁰: "*Com a professor, el seu caràcter una mica tens, no ajudava a crear un clima de confiança amb l'estudiant. A les classes dibuixava molt bé i simultàniament amb les dues mans. En els exàmens, tot i que l'assignatura tenia una proporció petita de suspensos, era més aviat dur*", "*des del punt de vista assistencial i de formació d'especialistes, el seu servei de l'hospital va complir molt correctament aquesta funció*". En la càtedra el va succeir el doctor Josep Traserra.

Azoy va ser durant molt temps secretari general de la Facultat de Medicina de Barcelona⁶; també fou director de l'Hospital Clínic (1967)^{3,5}. Va ser vicepresident de la *Sociedad Española de ORL* i membre de nombroses societats científiques espanyoles i iberoamericanes. Va ser també president de la Secció Catalana de Medicina Aeronàutica i Espacial⁴ i va rebre nombroses condecoracions⁵. Va ingressar a la Reial Acadè-

mia de Medicina el 1969. El seu discurs d'ingrés es va titular *Audiotrauma*. El discurs de resposta el va fer el doctor L. García Tornel, qui va descriure Azoy dient: *"tenía un carácter franco, abierto, optimista, dotado de una alegría comunicativa, de una inteligencia privilegiada, de una vivacidad extraordinaria, de un sentido crítico excepcional y poseía en la discusión, el don de una ironía fina y aguda que no ofende"*⁵.

Es va jubilar de la seva càtedra el 1971. Va començar llavors a estudiar la carrera de filosofia i lletres, doctorant-se anys després amb excel·lent *cum laude*⁵. Va morir el desembre de 1988.

L'activitat científica del doctor Azoy

Berini⁷ destaca dos trets de la vida científica del doctor Azoy: el seu afany investigador i la seva vocació de mestre. Aquest autor, el 1955, afirma: *"su afán de investigar no ha sido rectamente juzgado"*, i explica: *"La vida profesional de Azoy /.../ reuniendo, en su modélico servicio del Instituto Neurológico Municipal, la más completa colección de historias clínicas, dibujos, esquemas, fotografías, radiografías, análisis y documentos científicos de toda índole de los enfermos más variados asistidos en su Servicio. Así, los tumores nasosinusales, las neoplasias laríngeas, todas las localizaciones y formas clínicas de la infección sinusal, el estudio audiométrico de todos los enfermos de cualquier afección, su exploración laberíntica, el estudio de los perfiles auditivos de la sordera profesional, de los restos auditivos de los sordomudos, de la toxicología estreptomycinica del laberinto, etc., han sido particularmente estudiados por su escuela"*.

Quant a la vocació de mestre d'Adolf Azoy, també Berini⁷ ens diu: *"Todo el que lo ha tratado puede asegurar que la vocación magistral del Profesor Azoy le es consubstancial, siendo el verdadero maestro en el sentido amplio que nos diseñaba Téllez Plasencia /.../: profesor de energía, el que inspira a la vez sentimientos de admiración, emulación, simpatía cordial y en el fondo la secreta esperanza de alcanzar o superar su obra"*. Com ja hem dit, solia acompanyar les classes amb molts dibuixos a la pissarra

que feia amb les dues mans alhora, ja que era ambidextre⁵.

Azoy va interessar-se especialment per l'otoneurologia (la seva activitat dins d'un hospital neurològic ho va afavorir)⁷; en aquesta àrea va treballar molt en l'exploració otoneurooftalmològica en neurologia, en alteracions laberíntiques i del to postural. Va estudiar especialment el vertigen i la malaltia de Menière; va publicar una important obra, *El vértigo: estudio fisiopatológico* (1948), on exposava la seva experiència després d'haver fet milers d'exploracions a l'Institut d'Orientació Professional, a l'Escola del Treball i a l'Institut Psicotècnic, així com les que havia fet al seu servei de l'hospital i en els estudis amb futurs pilots aviadors (com hem comentat abans, la seva afecció per l'aviació el va portar a obtenir el títol de pilot d'avions; pilotava ell l'avió que el portava en els viatges a Sevilla mentre va ser catedràtic allí i havia fet en ocasions, fins i tot, vols acrobàtics).

El doctor A. García Tapia (a qui devem també alguns epònims) destacava l'activitat investigadora del doctor Azoy¹¹ i el qualificava com *"extraordinariamente dotado de condiciones para la experimentación"*, *"trabajador incansable, entusiasta por los estudios del oído interno, que conoce magistralmente, así en lo que concierne a las funciones cocleares como a las vestibulares"* i *"observador metucioso, que examina cuidadosamente los datos recogidos antes de darles interpretación, para que resulte ponderada y justa"*.

Autor de molts treballs científics, va publicar articles a moltes revistes, tant espanyoles com estrangeres, entre elles *Acta Otorrinolaringológica Española*, *Anales de Medicina y Cirugía*, *Anales de Medicina-Medicina*, *Annals de Medicina*, *Archivos de Medicina Experimental*, *Journal Français d'Oto-Rhino-Laryngologie*, *Audiophonologie*, *Chirurgie Maxillo-Faciale*, *La Clínica Otorrinolaringoiatria*, *Medicamenta*, *Medicina e Historia*, *Minerva Medica*, *Munchener Medizinische Wochenschrift*, *Revista del Departamento de Psiquiatria de la Facultad de Medicina de Barcelona*, *Revista Española de Oto-Neuro-Oftalmología y Neurocorugía*, *Revista de Psicología i Pedagogía*, *Revista de Psicología General y Aplicada* i *Revue*

d'Oto-Neuro-Ophthalmologie. També va publicar molts llibres; destaquen: *Amigdalectomia* (1943), *Examen funcional auditivo* (1944) (Figura 2)¹², *El vértigo: estudio fisiopatológico* (1948), *Función olfativa y olfatometría* (1949), *Síndromes otoneurológicos* (1950), *El etmoides* (1967), *Audio-trauma* (1969) i *El milagro de oír* (1971).

Adolf Azoy es va interessar també molt per altres branques de la ciència, molt especialment per la física (*"averigüé con el tiempo que independientemente de ser un gran clínico en su especialidad, era un profundo interesado por la ciencia en general y por la física en particular"*, diu F. Climent Montoliu⁹), ja que –tal com Azoy explicava– els mecanismes de l'oïda responen a lleis físiques i analitzen els sons segons la freqüència dels seus components, passant els corresponents impulsos nerviosos al cervell, de forma codificada.

Adolf Azoy, la psicologia aplicada i la medicina aeronàutica

La psicologia aplicada, ja a la dècada de 1930, va trobar en Adolf Azoy un gran cultivador⁴. Així,

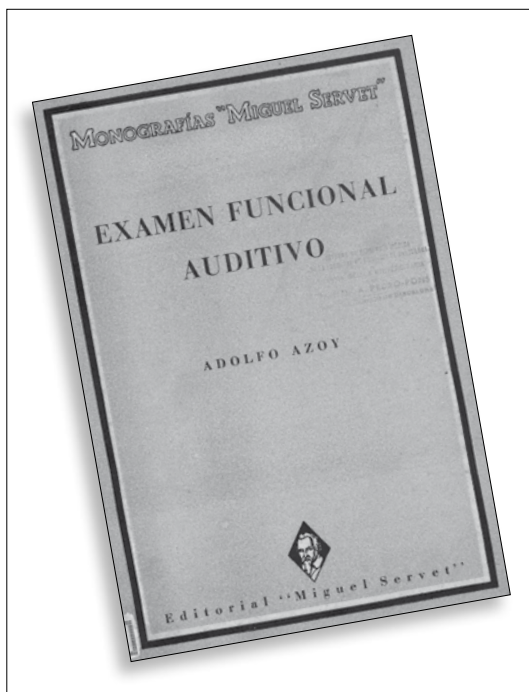

Figura 2. Portada del llibre *Examen Funcional Auditivo*¹², del doctor Adolf Azoy, publicat el 1944.

va ser col·laborador d'Emili Mira i va treballar a l'Institut Psicotècnic de la Generalitat des de 1929. Aquest institut va aconseguir, de la mà de Mira, que la psicologia participés en moltes àrees de treball (orientació i selecció professional, psicologia comercial i publicitària, consell mèdic-pedagògic, assistència escolar i pedagògica, higiene mental). Azoy estava a càrrec de la secció d'ORL i feia reconeixements d'aquesta àrea per a les seccions d'orientació, selecció professional i psicopedagogia. També estaven al seu càrrec les consultes sobre correcció dels defectes de la veu, l'oïda i la paraula.

També va formar part del *Consultorio Médico-Pedagógico* i de la institució privada La Sageta¹³ (primera experiència a Espanya de *Child Guidance Clinic*), en col·laboració amb Mira, Moragues i Strauss, on també va dur a terme tasques d'ORL i de recuperació de trastorns del llenguatge.

Seguint els suggeriments de Mira, i com a conseqüència dels amplis coneixements que Azoy tenia, va començar l'estudi de l'orientació espacial i de l'equilibri dels aviadors i es va anar endinsant en tot el que estava relacionat amb el pilotatge dels avions. Això el va portar a treballar amb el comandant Luis Figueras Ballester, pioner en la preparació i selecció de pilots militars, i va aprofundir en l'estudi de les condicions psicofisiològiques d'aquests pilots. La seva aportació en l'estudi i el coneixement de la psicologia del pilot aviador va ser molt important en la primera meitat del segle xx⁴ ja que va ser un dels primers en estudiar globalment l'aviador en els seus aspectes antropomètrics i psicotècnics. Azoy, així, plantejà un professiograma que globalitzava tots els factors a considerar en aquests pilots. Els resultats d'aquests estudis es publicaren a la *Revista de Psicología General y Aplicada* el 1947.

Conservà l'interès per la medicina aeronàutica al llarg de tota la vida. Una prova en són les publicacions que va fer sobre aquest tema, com ara *Historia de la Medicina Aeronàutica* (1973)¹⁴: *"Pese a las nuevas modalidades de vuelo y las características de los aparatos, los controles, el balizado de las pistas de aterrizaje al rodar y el contacto oral que los aparatos en vuelo tienen con las torres de control –diu Azoy–, el factor*

hombre prevalece como elemento fundamental e insustituible para la correcta consecución del vuelo, siempre que sea prevista su preparación para toda contingencia o anomalía en el curso del vuelo”.

Referències bibliogràfiques

1. Foz i Sala M, Llauredó i Miret E, Ramis i Coris J, coordinadors. Diccionari enciclopèdic de medicina. 2ª ed. Barcelona: Enciclopèdia Catalana; 2000. p. 1487.
2. Diccionario terminológico de ciencias médicas. 12ª ed., reimpresión ampliada. Barcelona: Salvat editores, S. A.; 1990. p. 927.
3. Gran Enciclopèdia Catalana. Volum 3. 2ª ed. Barcelona: Enciclopèdia Catalana; 198. p. 443-4.
4. Sáiz M, Sáiz D, Pastrana G. Una aproximación a la figura de Adolfo Azoy y la selección profesional del piloto aviador. Rev Historia Psicología. 2002;23:325-44.
5. Climent Montoliu F. Al Profesor Dr. D. Adolfo Azoy Castañé. Rev R Acad Med Catalunya. 1989;4:122-4.
6. Maluquer JJ. La aviación de Cataluña en los primeros años de la guerra civil. Madrid: Editorial San Martín; 1980. p. 380.
7. Berini J. El Dr. Adolfo Azoy Castañé. Boletín de Información Suplemento de Anales de Medicina. 1955;2.
8. Solé-Llenas J. El Instituto Neurológico Municipal de Barcelona (Notas históricas). Montcada i Reixac: Gráficas Rimont, S.A.; 1998.
9. Rodríguez Arias B. Rev Esp Otoneurooftalmol Neurocir. 1953;12:I-IV.
10. Corbella J. L'ensenyament de l'ORL. El doctor Adolf Azoy. A: Corbella J, editor. Història de la Facultat de Medicina de Barcelona. 1843-1985. Barcelona: Fundació Uriach 1838; 1996. p. 313-4.
11. Tapia AG. Prólogo. A: Azoy A, editor. Examen funcional auditivo. Madrid, Barcelona: Editorial Miguel Servet; 1944. p. 9-10.
12. Azoy A. Examen funcional auditivo. Madrid, Barcelona: Editorial Miguel Servet; 1944.
13. Sáiz M, Sáiz D, El Kadaoui S, Rodríguez I, Valdeneu A. El Institut d'Observació Psicològica "La Sageta". Rev Psicologia Universitas Tarraconensis. 1999;21:85-98.
14. Azoy Castañé A. Historia de la Medicina Aeronáutica. Medicina e Historia. 1973;(noviembre):8-26.